

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport

Številka: 060-08-4/2018/10
Ljubljana, 28. 6. 2018

OSNUTEK

Z A P I S N I K

4. seje Komisije Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport, ki je bila 30. 5. 2018 v sejni sobi 209/II, Šubičeva 4, Ljubljana.

Seja se je pričela ob 12.00 in končala ob 13.30.

Prisotni:

- predsednik: Branimir Štrukelj
- podpredsednik: Bojan Režun
- člani: Rajko Fajt, dr. Matjaž Gams, dr. Branka Kalenić Ramšak, Matjaž Švagan, mag. Miroslav Ribič.

Odsotna: Dejan Crnek in Tone Hrovat.

Ostali prisotni: Petra Brus (MJU), Breda Forjanič (Združenje ravnateljic in ravnateljev vrtcev Slovenije), Janja Bogataj (Skupnost vrtcev Slovenije), Metka Zorc (Učiteljsko združenje Slovenije), Igor Selan (Združenje ravnateljev OŠ in vrtcev), Žan Bozan in Alen Brkič (ŠOS), dr. Tomaž Boh in dr. Andrej Barle (MIZŠ).

Predlagan je bil naslednji dnevni red:

1. Peticija Učiteljskega združenja Slovenije za ukinitve obravnave anonimne prijave v šolstvu
2. Pobuda za sprejem zahteve za oceno ustavnosti 1. - 3., 6. – 10., 13., 20. -22., 33. 35. – 38. a, 41., 52. – 64., 72. – 27. I in 80. – 84. člena Zakona o visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 109/12, 85/14, 75/16, 61/17 – ZUPŠ in 65/17)
3. Zaključki posveta o predlogu raziskovalnega zakona
4. Potrditev zapisnika 2. in 3. seje ter zapisnika 1. izredne seje komisije

Na predlog članice komisije dr. Branke Kalenić Ramšak je bil predlagan umik 2. Točke dnevnega red.

Komisija je sprejela naslednji **s k l e p**:

Pobuda za sprejem zahteve za oceno ustavnosti 1. - 3., 6. – 10., 13., 20. -22., 33. 35. – 38. a, 41., 52. – 64., 72. – 27. I in 80. – 84. člena Zakona o visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 109/12, 85/14, 75/16, 61/17 – ZUPŠ in 65/17) se umakne z dnevnega reda.

ZA je glasovalo 6 članov, PROTI je bil 1.

Sprejet je bil naslednji dnevni red:

1. Peticija Učiteljskega združenja Slovenije za ukinitve obravnave anonimne prijave v šolstvu
2. Zaključki posveta o predlogu raziskovalnega zakona
3. Potrditev zapisnika 2. in 3. seje ter 1. izredne seje komisije

AD 1)

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport je to točko obravnavala skupaj z Interesno skupino negospodarskih dejavnosti na skupni seji.

Komisija se je seznanila s Peticijo Učiteljskega združenja Slovenije za ukinitve obravnave anonimne prijave v šolstvu in ugotovila, da na področju vzgoje in izobraževanja število anonimnih prijav kršitev raste ter da se jih velik del izkaže za neutemeljene. S podobno situacijo se soočajo tudi drugi družbeni podsistemi (zdravstvo, socialno varstvo itd.).

Komisija je na podlagi obravnave problematike ocenila, da zgolj dopolnitev področnega Zakona o šolski inšpekciji (Uradni list RS, št. 114/05 – uradno prečiščeno besedilo: v nadaljevanju ZSoll) ne bi zadoščala za razrešitev nastale situacije. Takšno pojasnilo je namreč Ministrstvo za javno upravo podalo Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, ko se je slednje zavzelo za parcialno ureditev problematike na področju vzgoje in izobraževanja v prej navedenem ZSoll. Posledično komisija in interesna skupina ocenjujeta, da bi bil primernejši poseg v sistemski zakon – ZIN. Tudi z vidika iskanja rešitev, ki ne bodo vezane na trenutne odločitve inšpekcijskih organov ali posebne napotke posameznih pristojnih ministrstev v zvezi z izvajanjem nadzornih mehanizmov (primer trenutne ureditve na področju vzgoje in izobraževanja, v okviru katerega naj bi Inšpektorat RS za šolstvo in šport na podlagi neposrednega navodila ministrice za izobraževanje, znanost in šport obravnaval samo tiste anonimne prijave, za katere presodi, da so utemeljene).

Komisija je opozorila, da so anonimne prijave pogosto ne samo lažne, ampak tudi žaljive in posledično grobo posegajo v ustavno zagotovljeno varstvo človekove osebnosti in dostojanstva, pravice do zasebnosti in osebne pravice ter pravice do osebnega dostojanstva in varnosti. Posamezniku, ki se ga prijavi kot kršitelja, lahko anonimna prijava povzroči veliko škodo, pri čemer je anonimni prijavitelj popolnoma zaščiten, tudi če se prijava izkaže za lažno. Neznani prijavitelj namreč na občuti posledic svoje odločitve za vložitev anonimne prijave in ni mu treba prevzeti nobene odgovornosti za izvršeno dejanje lažne ali neutemeljene prijave. Na drugi strani pa je posameznik lahko anonimno prijavljen celo večkrat, v primeru, da se prijava izkaže kot lažna, pa nima nobene zaščite ali možnosti prijave kršitev njegovih ustavnih pravic. Prav tako pogosto, čeprav je stranka v postopku, ni avtomatično informiran o formalnem koncu postopka obravnave anonimne prijave, v primeru ko se ugotovi, da

gre za lažno prijavo, ampak mora o tem sam opraviti poizvedbo. Posledice, ki jih utrpi posameznik, zoper katerega je vložena lažna anonimna prijava, so lahko zelo hude - od izgubljenega ugleda, dostojanstva, verodostojnosti, časa in stika s stroko (postopki so lahko dolgotrajni), negativnega vpliva na zdravje (prihaja celo do hospitalizacij) itd. Predvsem pa takšna prijava večino zaposlenih zaznamuje za vedno, še zlasti v poklicih, ki jih zaznamuje določena specifika dela (npr. v šolstvu in zdravstvu), ki ne omogoča dosti manevrskega prostora za izničenje posledic za vedno omadeževanega imena in ugleda.

Komisija je opozorila, da kljub anonimnosti prijavitelja vsebina prijave redko ostane skrita širši javnosti, velikokrat je tudi intenzivno in nekorektno medijsko izpostavljena (primerljivo s prav tako aktualnim in težko obvladljivim pojavom lažnih novic), zaradi česar oseba, zoper katero je bila vložena anonimna prijava, utrpi še toliko večjo škodo. Ob tem je komisija opozorila na zaskrbljujočo splošno družbeno klimo, ki izrabo anonimnih prijav za blatenje dobrega imena posameznika dopušča in včasih celo spodbuja, čemur sledi še medijski »linč«. Opozorila strokovnjakov, da je treba urediti nastalo zaskrbljujočo situacijo, ne bi smela ostati spregledana.

Možnost vlaganja anonimnih prijav na vseh družbenih področjih sicer ne vpliva negativno zgolj na posameznika, zoper katerega je prijava podana, ampak tudi na sloves in delo institucij ter poklicev, v katerih delujejo na tak način izpostavljeni posamezniki (npr. na področju vzgoje in izobraževanja lahko pride do izgube ugleda celotne šole ali vrtca, do motenega izvajanja učnega procesa, negativnega vzdušja oz. počutja zaposlenih na delovnem mestu, izgube avtoritete učiteljev na splošno, preusmeritve pozornosti s temeljnih nalog, ki naj bi se jih izvajalo...). Posledično se je komisija zavzela, da družba preprečiti zlorabe instituta anonimne prijave, predvsem pa javni interes postavit pred interes posameznika, ki z anonimno prijavo opozarja na domnevno neustrezno izvajanje oziroma nespoštovanje zakonov in drugih predpisov. Prijaviteljem je treba onemogočiti skrivanje za anonimnostjo in jih s tem pozvati k sprejemanju odgovornosti, spoštovanju in drugačni kulturi komuniciranja.

Komisija ne zanika, da lahko prihaja do kršitev in raznih problemov, ki pa se jih da rešiti tudi na drugačne načine in ne zgolj z anonimno prijavo. Predvsem bi se moralo dopustiti posameznim institucijam, da v prvi vrsti z notranjimi mehanizmi rešujejo nastale težave, ki v primeru anonimnih prijav pogosto izhajajo iz nerazrešenih medosebnih konfliktov, ki pa jih takšna prijava samo še poglobi in ne razreši.

Tako v vzgoji in izobraževanju kot tudi v okviru drugih družbenih podsistemov že obstajajo načini zaščite interesa in pravic posameznika, ki temeljijo na drugačnih pristopih kot anonimna prijava (npr. vzpostavitev strokovnega tima, ki prouči domnevno problematični odnos med učiteljem in učencem; zaščita, ki jo nudijo varuh človekovih pravic, zagovorniki pacientovih pravic, zagovornik načela enakosti, zastopniki pravic oseb s težavami v duševnem zdravju, sindikati, pooblaščenci za varnost...) in ki prav tako nudijo določeno raven zaščite prijavitelja domnevnih kršitev ter vodijo k bolj konstruktivnim rešitvam nastalih težav.

Komisija ne problematizira rednih inšpekcijskih nadzorov oziroma nadzorov na podlagi znanih prijaviteljev, poziva zgolj k sistemski ureditvi področja na način, da bo imel inšpektor dolžnost obravnavati zgolj prijave z imenom in priimkom ter podpisom prijavitelja, katerega identiteto sicer inšpektor ščiti po zakonski dolžnosti. Kljub temu, da anonimne prijave v določenih segmentih (npr. v povezavi z delovanjem represivnih organov oz. v povezavi z naznanitvami kaznivih dejanj) lahko predstavljajo enega od načinov zaščite prijavitelja, v ostalih segmentih družbe ne bi

smele biti prepoznane kot javni interes, zato bi se morali kot družba jasno in odločno ograditi od tovrstnega početja in na najvišji družbeno-politični ravni sprejeti odločitev, da (predvsem lažne in žaljive) anonimne prijave predstavljajo družbeno nesprejemljivo aktivnost. Iskati bi bilo treba zakonske rešitve za odvrčanje ljudi od tovrstnega (večinoma škodljivega) početja, saj anonimne prijave predstavljajo enega od elementov razkroja družbe na različnih področjih in v veliki meri vplivajo na čedalje bolj prisotno nespoštovanje avtoritet v naši družbi.

Komisija je sprejela naslednji **s k l e p**:

Državni svet naj na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti naslovi naslednjo pobudo, da Ministrstvo za javno upravo naj pripravi spremembo Zakona o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14), na podlagi katere bi se s črtanjem drugega odstavka 24. člena navedenega zakona ali, če tako oceni, na kakšen drug ustrežnejši način sistemsko zagotovilo, da inšpektorji ne bodo več zakonsko zavezani obravnavati anonimnih prijav kršitev zakonov in drugih predpisov.

ZA je glasovalo 8 članov, PROTI ni bil nihče.

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Bojan Kontič.

AD 2)

Državni svet je 14. februarja 2018 organiziral posvet o predlogu novega zakona o znanstveno-raziskovalni dejavnosti. Posvet je bil namenjen razpravi o novem zakonu o znanstveno-raziskovalni dejavnosti in predstavitvi ključnih konceptov, problemov, dogovorjenih in odprtih členih zakona. Predstavniki civilne in strokovne sfere so predstavili pripombe, ki bi bile podlaga za spremembe oz. dopolnila vsebine predlaganega zakona. Na posvetu je civilna in strokovna sfera predstavila prednosti in slabosti novega predloga zakona z vidika pogojev za raziskovalno delo in status raziskovalcev v Sloveniji v akademski in gospodarski sferi, v povezavi z Evropo in svetom. Sedanji raziskovalni zakon je star 19 let, zato je smotrno pomagati Vladi pri izdelavi novega, modernejšega in kvalitetnejšega.

Neustrezen odnos do znanstveno-raziskovalnega dela povzroča nepopravljivo škodo ne le znanosti, temveč družbi v celoti, kajti znanost in skrb zanjo še kako pomembno definirata našo družbeno prihodnost. Gledano globalno se Slovenija nahaja na razpotju znanstveno-tehnološkega razvoja, ki na eni strani lahko vodi v poraz človeštva v bitki z inteligentnimi stroji, na drugi strani pa v veliko zmago človeškega uma nad boleznimi in fizičnimi omejitvami človeškega telesa. Slovenska znanost je na mnogih področjih naredila velike preboje. Na žalost pa je bilo, zlasti na področju implementacije znanstvenih dosežkov v gospodarski in materialni razvoj slovenske družbe, storjenega bistveno premalo. Digitalna revolucija, zelene tehnologije, prehod na obnovljive vire energije nam ponujajo priložnost, da bi lahko v relativno kratkem času nadomestili zaostanek za tistimi družbami, ki so bile sposobne tehnološki napredek tradicionalno hitreje uveljaviti in bolje ekonomsko izkoristiti.

Na posvetu so sodelovali predsednik Državnega sveta Alojz Kovšca, ministrica za izobraževanje, znanost in šport dr. Maja Makovec Brenčič, državni sekretar na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport dr. Tomaž Boh, prof. dr. Tadej Bajd iz Slovenske akademije znanosti in umetnosti, prof. dr. Matjaž Mikoš iz Inženirske

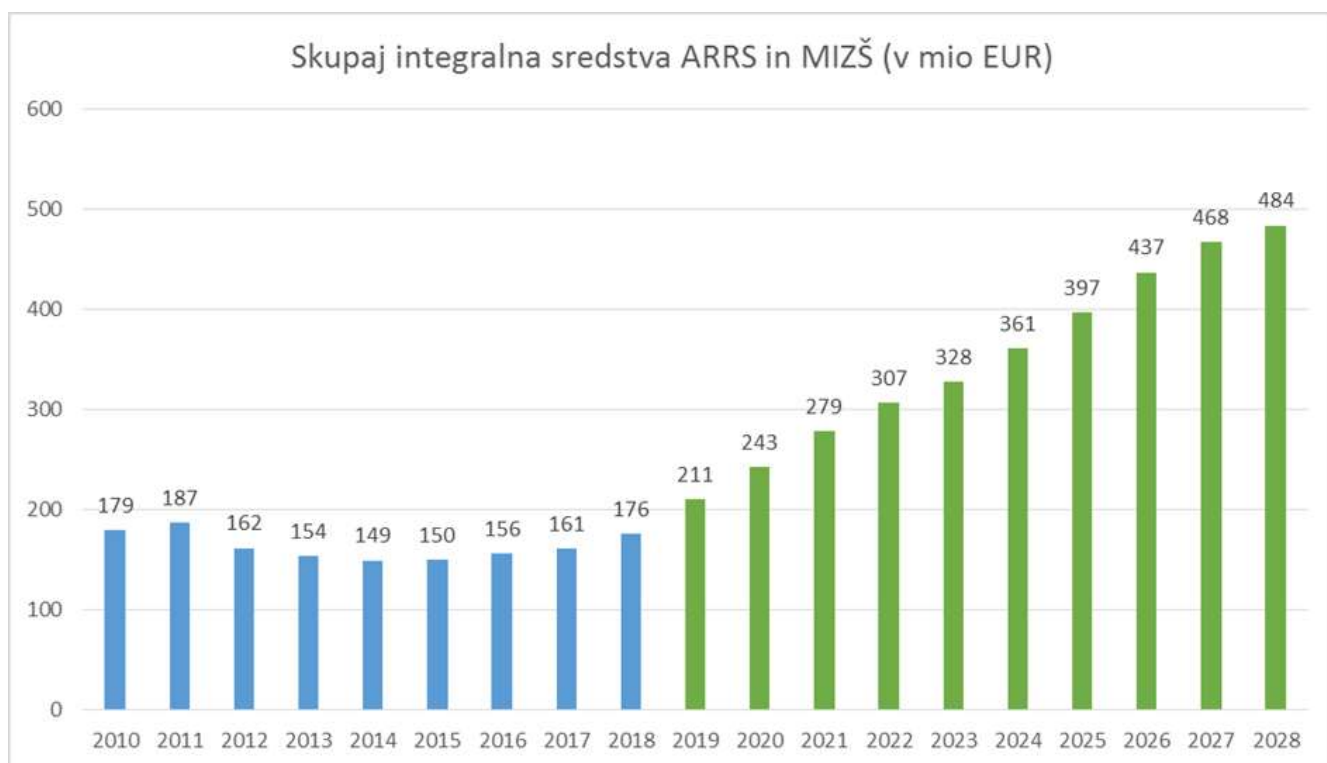
akademije Slovenije, predsednica KOsRIS - koordinacije samostojnih raziskovalnih inštitutov Slovenije prof. dr. Sonja Novak Lukanovič, direktor Inštituta Jožef Stefan in član delovne skupine za sprejem zakona prof. dr. Jadran Lenarčič, prof. dr. Kladvija Kutnar iz Univerze na Primorskem, predsednica Sveta RS za znanost in tehnologijo prof. dr. Tamara Lah Turnšek, predsednik Sveta RS za visoko šolstvo prof. dr. Mladen Franko, član Sveta RS za visoko šolstvo prof. dr. Igor Papič in državni svetnik prof. dr. Matjaž Gams.

Posvet so povezovali prof. dr. Matjaž Gams, državni svetnik za raziskovalno dejavnost, prof. dr. Branka Kalenič Ramšak, državna svetnica za visokošolsko dejavnost, in prof. dr. Tamara Lah Turnšek, predsednica Sveta RS za znanost in tehnologijo.

* * *

Predstavitev vsebine predloga zakona

- Izhodišče so določila Zakona o vladi in iz tega izhajajoča pristojnosti resorjev.
- Zakonska umestitev znanosti in visokega šolstva je povezana z zakonodajo s področja inovacij in tehnologije.
- Poudarja se temeljna znanost, ki je osnova pridobivanja novega znanja in nadaljnjega razvoja znanja do točke, ko „raziskava zapusti“ laboratorijsko okolje, upoštevata se raziskovalni steber (npr. TRL 1-3) in razvoj/družbeni izzivi (npr. TRL 3-6).
- Dopolnjevanje Zakona o znanstveno-raziskovalni dejavnosti in Zakona o podpornem okolju za podjetništvo v delu, ki se nanaša na podporo raziskavam v podjetjih.
- Vzpostavitev raziskav in inovacij kot celovitega sistema.
- Predlagane rešitve so usmerjene v uresničevanje Resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020:
  - financiranje raziskovalne dejavnosti s proračunskimi sredstvi za raziskovalno-razvojno dejavnost (RRD) se povečujejo do 0,7 % BDP v petih letih in na 1 % BDP v desetih letih; po doseženi ciljni vrednosti 1% BDP rastejo sredstva za raziskovalno dejavnost najmanj 1 odstotno točko hitreje od nominalne rasti BDP;
  - stabilno izvajanje raziskovalne dejavnosti prek institucionalnega in programskega stebra,
  - opredelitev javne službe,
  - možnosti nagrajevanja raziskovalcev do dvakratnika osnovne plače,
  - vzpostavitev Nacionalnega sveta za integriteto v znanosti,
  - ureditev odprtega dostopa do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov,
  - oblikovanje Sveta za raziskovanje in inovacije Republike Slovenije, ki je strokovno posvetovalno telo vlade in Sveta razvojnih ministrov.
  - Proračunska sredstva za raziskovalno dejavnost se na letni ravni zagotavljajo v višini najmanj 1 % BDP.

- Stabilno izvajanje raziskovalne dejavnosti je razdeljeno v dva stebra: institucionalni (z razvojnimi sredstvi) in programski. Do financiranja stabilnega izvajanja raziskovalne dejavnosti so upravičene javne raziskovalne organizacije (javni raziskovalni zavodi, javne univerze in javni samostojni visokošolski zavodi), na podlagi koncesije pa tudi drugi subjekti javnega ali zasebnega prava.
- Javno službo na področju raziskovalne dejavnosti predstavlja vsa raziskovalna dejavnost, infrastrukturna dejavnost ter z njima povezani strokovna in podporna dejavnost, s katero javne raziskovalne organizacije v javnem interesu dolgoročno in kakovostno uresničujejo svoje temeljno poslanstvo ter je sofinancirana iz javnih ali zasebnih sredstev. Javni raziskovalni zavod lahko poleg dejavnosti javne službe opravlja tudi druge dejavnosti, pri čemer te ne smejo posegati v obseg in kakovost zagotavljanja javne službe.
- Možnosti nagrajevanja raziskovalcev do dvakratnika osnovne plače. Raziskovalcem, ki so zaposleni na javni raziskovalni organizaciji, se izjemoma lahko izplača delovna uspešnost, skladno s predpisi organizacije in ne glede na druge predpise, če so za to zagotovljena sredstva, ki niso sredstva državnega proračuna Republike Slovenije. Plača raziskovalca z vsemi dodatki ne more presegati dvakratnika osnovne plače.

Problematika predlaganega zakona

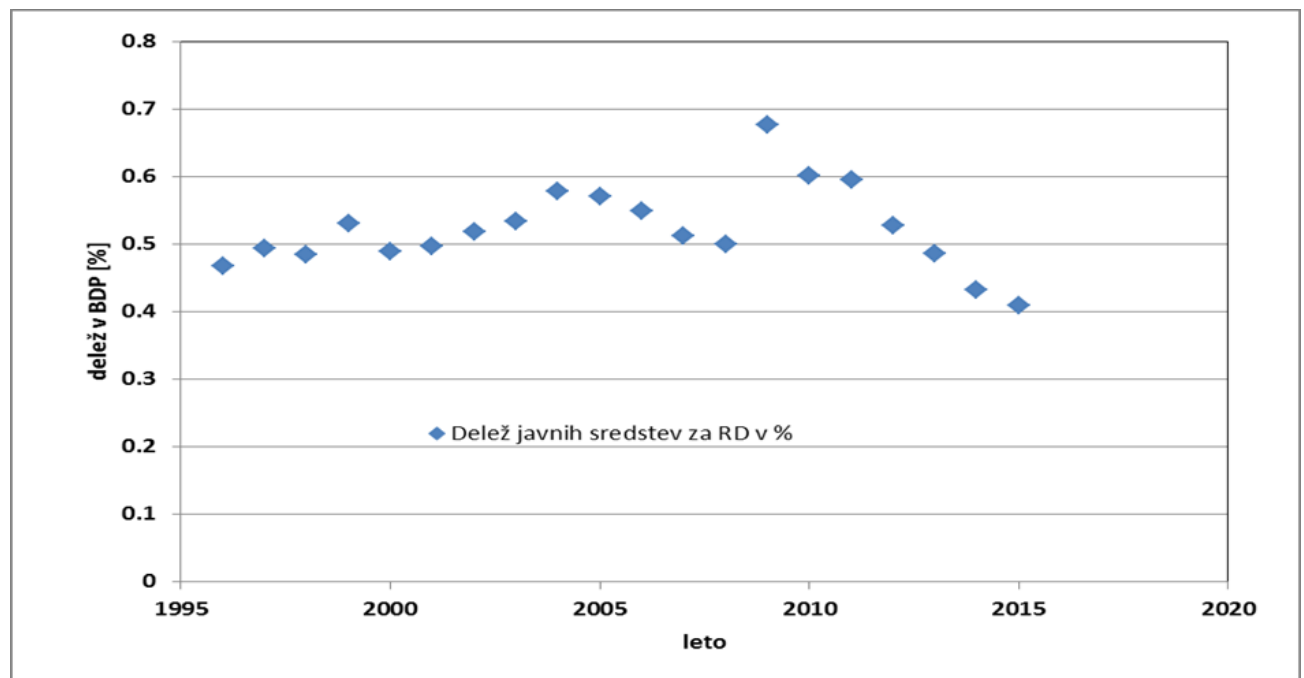
- Zakon izpostavlja program dolgoročnih nacionalnih raziskav, ki obsegajo raziskovanje zgodovine slovenstva, kulturno, naravno dediščino, jezik z različnih vidikov, ki so pomembni za raziskovanje slovenskega jezika ter tudi naravno dediščino ter tudi druge dejavnosti, v katero področje brez dvoma sodi tudi narodno vprašanje.
- Zakon ne povezuje znanstveno-raziskovalnega in razvojno-poslovnega vidika: ni vidne povezave med znanstveno-raziskovalnim delom in visokošolskim izobraževanjem, vloga univerz ni jasna, manjka umestitev Agencije za tehnološki

razvoj. Zakon bi moral bolj spodbujati združevanje zavodov, inštitutov oz. univerz - konzorcija kot pravne osebe, ki bi pod svojim imenom nastopal na mednarodnem trgu.

- Zakon ne podpira celotnega inovacijskega sistema oz. ne spodbuja inovativnosti in razvoja. Povezava z ostalima dvema zakonoma, ki urejata področje visokega šolstva in podjetništva, ni transparentna. Zakon sistemsko ne opredeljuje tehnologije. Ne ureja pravno formalnega statusa zavodov oz. raziskovalnih organizacij. S predlogom zakona se pojavljajo vprašanja, kako bo zakon povezal vsebino zakona o podpornem okolju za podjetništvo z vsebino predloga zakona o znanstveno-raziskovalnem delu, kje so mehanizmi in instrumenti za tehnološki razvoj, laboratorijske pogoje, potrjevanje tehnologij v realnem okolju, dokazovanje tehnologij in uveljavitev v gospodarskem okolju. Zakon ne opredeljuje inovacije in prenosa znanja v gospodarstvo oz. družbo. Razvojna sredstva prispevajo k strateški uspešnosti posamezne znanstveno-raziskovalne institucije in vplivajo tudi na njihovo institucionalno evalvacijo, ki pa je predlagani zakon ne opredeljuje. Zakon bi moral spodbujati različne oblike sodelovanja in združevanja raziskovalnih skupin. Ni opredeljenih finančnih mehanizmov za inovacije, ki bi temeljile na raziskovalnem delu in bi najpomembnejše dosežke raziskovalnega dela pripeljale do patentov, prototipov, naprav in ustanavljanja novih visokotehnoloških podjetij.
- Resolucija o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020 govori o celovitosti in nedeljivosti znanosti. Zakon pa več pozornosti namenja javnim raziskovalnim inštitutom kot pa znanstveno-raziskovalnemu delu na univerzah oz. drugim javno-raziskovalnih organizacijah.
- Zakon opredeljuje upravljanje raziskovalne dejavnosti oz. raziskovalno-razvojne dejavnosti in inovacije v Sloveniji prek sveta razvojnih ministrov, ki ga vodi minister, pristojen za znanost. Svet za znanost in tehnologijo, ki je identičen Svetu za raziskovanje in inovacije Republike Slovenije, postane svetovalno telo Vlade, ki spremlja inovacijsko dejavnost, programske dokumente s strani inovacij, vrednotenje učinkov inovacij, kar pa ta zakon ne ureja. Smiselno bi bilo preoblikovati njegov status in pristojnosti primerjalno z nekaterimi drugimi razvitimi državami, ki imajo svoja proračunska sredstva in popolnoma politično neodvisna telesa. Kritično analizirajo sklepe ministrstev in posredujejo to predsedniku Vlade. Pristojnosti tega sveta naj ne bi bilo omejene le v okvir pristojnega ministrstva, ampak povezane z drugimi resorji z namenom kompleksnega urejanja področje znanosti, razvoja in inovacij. Zakon opredeljuje ločenost ministrstev, ministrstvo za znanost in ministrstvo za razvoj. Ločitev lahko pripelje do neželenih sprememb in precejšnjega znižanja oz. zmanjšanja možnosti prenosa znanja in tehnologij.
- Vprašljiva je sestava upravnega odbora znanstvenega sveta in drugih teles na agenciji, predlaga se večjo fluktuacijo v teh telesih zaradi korupcijskih tveganj, pri čemer je strokovnost sestava ključnega pomena.
- Ključni del zakona je ureditev financiranja oz. predvidena rast proračunskih sredstev za znanstveno-raziskovalno dejavnost. Gre za odpravljanje večletnih anomalij in podhranjenosti znanstveno-raziskovalne dejavnosti: predlog zakona je pri tem premalo ambiciozen. Financiranje znanstveno-raziskovalne dejavnosti ne pomeni samo zagotavljanje plač raziskovalcev, ampak vpliva na mednarodno primerljivost rezultatov raziskav oz. raziskovalnih in znanstvenih dosežkov.

Rezultati raziskovalne dejavnosti so ključni za gospodarski razvoj države ter napredek in blaginjo družbe, slovenske družbe kot celote.

- Nerealno se prikazujejo sredstva, npr. pri pametni specializaciji, sredstvih iz gospodarstva itd. Vprašljiv je predlagan princip, da mora javna inštitucija sofinancirati raziskave v sklopu strategije pametne specializacije z lastnimi, tržnimi sredstvi. Fakulteta mora za to prispevati 20-25% iz dodatne vrednosti, ustvarjene na trgu. Dokaz več za nujno povezovanje visokega šolstva, znanosti, inovacij in gospodarstva.
- Povečanje proračunskih sredstev za raziskovalno dejavnost in tehnološki razvoj je nujna. Predlaga se, da se v zakonu natančneje opredeli realno povečanje sredstev nad rastjo BDP. Ni SVOT analize, zaradi tega manjkajo finančni instrumenti, ki bi gospodarstvo stimulirali, da bi dodalo še 2% k sredstvom za raziskovalno dejavnost. Cilj je vsaj 3% BDP sredstev za raziskovalno dejavnost, kar predvidena tudi Lizbonska deklaracija, in 3% BDP sredstev za visoko šolstvo.
- Po podatkih OECD je Slovenija po financiranju v povprečju v zadnjih letih med 0,5%, in 0,6% v BDP, trenutno le 0,38 – 3%.

- Zakon ne opredeljuje, kolikšen del predstavlja stabilno financiranje vsebine, prav tako ne nekaterih ključne postavk, kot so normativi, standardi, evaluacija, podrobnejša organizacija uveljavljanja z javnimi sredstvi za raziskovalno dejavnost, pogoji in merila, postopki zbora, financiranje, spremljanje, nadziranje. To naj bi urejali podzakonski predpisi, kar predstavlja nepredvidljivo uresničevanje zakona. Prav ti podzakonski akti so lahko tudi potencialni razlog neuspešne realizacije ciljev zakona. Zato se predlaga oblikovanje ekspertne skupine, ki bo sodelovala pri pripravi, oblikovanju normativov in standardov, pogojev in meril ter bo sestavljena tako, da bo upoštevala raznolikost znanstveno-raziskovalne dejavnosti oz. upoštevala tudi specifičnost JRZ oz. raziskovalnih deležnikov.
- Zakon ne opredeljuje dovolj domišljeno simulacij stroškov odprtega dostopa do znanstvenih objav. Ti stroški so zelo veliki in bodo zarezali v obseg sredstev, ki bi

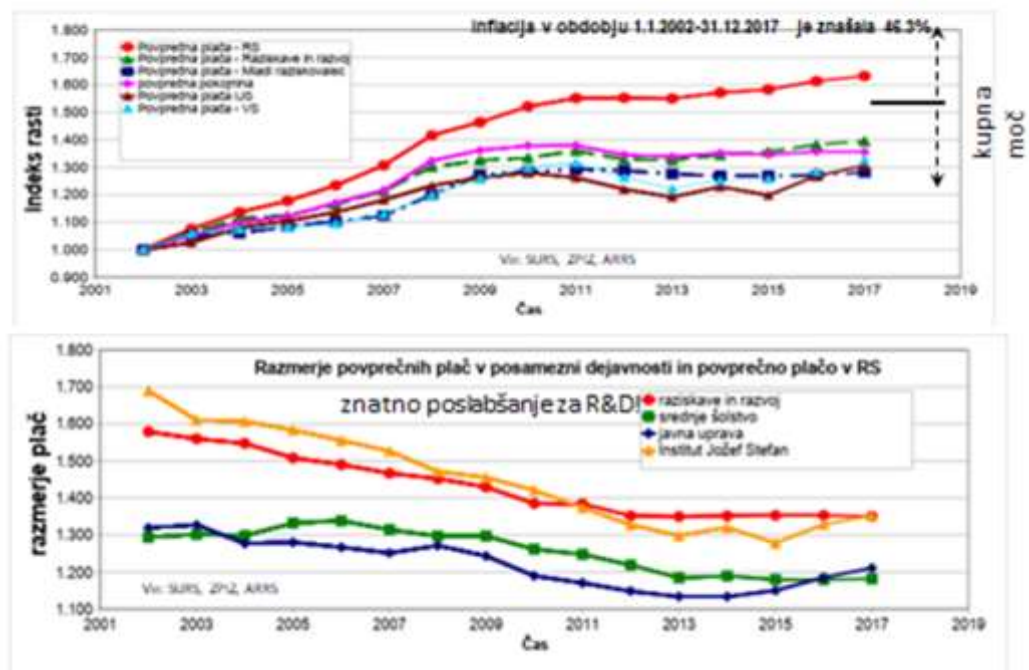
jih lahko uporabili v povečanem obsegu za druge namene: za programe, projekte, razvoj kadrov itd.

- Doktorski študij temelji na raziskovalni dejavnosti, zato morajo imeti visokošolske ustanove ustrezno finančno osnovo tudi za zagotavljanje materialnih pogojev za raziskovalno delo. Omenjena predloga zakonov za raziskovalno in visokošolsko dejavnost sta si pri tem kontradiktorna, saj en zakon ukinja financiranje doktorskega študija na samostojnih visokošolskih zavodih, drug pa uvaja doktorski študij kot javno službo in možnost koncesij. Predlagana zakonodaja ne rešuje problematike doktorskega študija, utemeljenega na dvojnem financiranju.
- Javno-zasebno partnerstvo (finančna učinkovitost): nekateri samostojni visokošolski zavodi ponujajo vrhunsko in v svetu edinstveno raziskovalno opremo in infrastrukturo, pridobljeno iz nedržavnih sredstev, ki se jih ne uporablja za izobraževalne namene.
- Zakon rešuje avtonomijo inštitutov, fleksibilizacija plače je uvedena na dva načina: z dopolnilnim zaposlovanjem v isti organizaciji ter v obliki nove delovne uspešnosti. Programsko financiranje ostaja in se fleksibilizira. Spodbude sodelovanja inštitutov, univerz, gospodarstva in podobno v evropskih projektih niso eksplicitno navedene, to je prepuščeno agenciji za raziskovalno dejavnost.
- Zakon ne rešuje specifičnih pogojev pri zaposlovanju raziskovalcev, kot npr. izpopolnjevanje v času doktorata oz. v času postdoktorskega študija. Predlog zakona ne odgovarja na problem mladih znanstvenikov – doktorantov in slovenskih študentov, ki študirajo v tujini. Mladi odhajajo: 4.000 pri populaciji 21.000 otrok (cca milijarda izgube letno).
- Pripravljata se tako nov zakon o visokem šolstvu in za raziskovalno dejavnost. Nekatera vprašanja so skupna kot npr. status visokošolskih učiteljev, ki so tudi raziskovalci. Temeljno in aplikativno raziskovanje je nujen pogoj za kakovostno izvajanje visokošolskega študija – dileme glede delovne obveznosti visokošolskih učiteljev, ki mora nujno vsebovati tudi raziskovalno dejavnost.
- Opredelitve v zakonu ne spodbujajo nadaljevanje raziskovalnega dela po doktoratu v Sloveniji. Problem v manjši meri blažijo institucionalna sredstva, ki jih posamezna raziskovalna organizacija lahko uporabi tudi za ta namen. Ni mehanizmov, kako mlade raziskovalce vključiti v raziskovalno delo univerz in inštitutov.
- Problem statusa zaposleni na univerzah in inštitutih: status raziskovalcev kot javnih uslužbencev in sistem plač ostaja enak veljavnemu in jasno opredeljen, kjer naj bi imel zaposleni pedagoški naziv v skladu z zakonodajo v visokem šolstvu. Področna zakona različno obravnava raziskovalce in visokošolske učitelje. Na inštitutih so vsi zaposleni raziskovalci, na univerzah je pa večina profesorjev. Na univerzi je lahko nekdo zaposlen polovično z eno pogodbo na mesto učitelja, z drugo pogodbo pa na mesto raziskovalca – oba statusa pa se po pravicah razlikujeta, plačni razredi raziskovalcev in visokošolskih učiteljev se razlikujejo.
- Zakon opredeljuje nagrajevanje raziskovalcev, zaposlenih v javno-raziskovalnih organizacijah in na univerzi. Za izplačilo delovne uspešnosti bi bilo namenjenih do dvakratnika osnovne plače, če so ta sredstva nad 100 % zagotovljena izven

državnega proračuna Republike Slovenije. Ali to pomeni izstop iz sistema javnih uslužbencev? Zakon o javnih uslužbencih naj ne bi omogočal te možnosti.

- Izvolitve v znanstvene nazive so mednarodno primerljive. Raziskovalci morajo dosegati rezultate na nivoju Evrope in so merljivi. Če ne dosegajo nekaj izvolitev zapored, pogosto izgubijo službo, v znanosti še pogosteje kot v visokem šolstvu. Zahteve po kakovosti raziskovanja in pogoji za ohranitev delovnega mesta so visoki, zato bi morale biti tudi nagrajevanje visoko vrednoteno. Namesto tega aktualni plačni sistem povzroča uravnalovko, zlasti na inštitutih.

Plače raziskovalcev

- Pri pripravi raziskovalno-razvojne politike bi se morala Slovenija primerjavo z dvema dominantnima raziskovalnima prostoroma v svetu, to je z ZDA in še posebej Nemčijo. Z zakonom bi moral zagotoviti vsaj konvergenco proti tema dvema prostoroma oz. omogočati kompatibilnost. Slovenija ni samozadostna in se morala močneje povezovati v zlasti z evropskim raziskovalnim prostorom. Razlike so tudi pri pojmovanju akademskih nazivov: v Sloveniji akademski naziv ni nujno povezano z delovnim mestom, npr. v Nemčiji oz. ZDA je npr. redni profesor naziv delovnega mesta in neakademski naziv. Za raziskovalno učinkovitost univerz bi morala biti pedagoška obveznost profesorja zmanjšana s pridobitvijo raziskovalnega projekta ali programa.
- Predlaga se celovit zakon o univerzah in raziskovalnih inštitutih, ker imajo univerze in raziskovalni inštituti posebno poslanstvo in skupno točko v temeljnem raziskovanju in doktorskem študiju; zagotovitev javnega financiranja izobraževalne in raziskovalne dejavnosti, v NPVŠ cilj 2% BDP iz proračuna. Cilj novega (skupnega) zakona izboljšanje in dvig kakovosti v visokem šolstvu in na področju raziskovalno-razvojni in inovacijske dejavnosti ter ne zadovoljevanje parcialnih interesov deležnikov in političnih ciljev.

Komisija je sprejela naslednji **s k l e p**:

Komisija je sprejela Poročilo k obravnavi Zaključkov s posveta o Predlogu novega zakona o znanstveno-raziskovalni dejavnosti.

ZA je glasovalo 8 članov, PROTI ni bil nihče.

AD 3)

Komisija je sprejela naslednji **s k l e p**:

Komisije je potrdila zapisnike 2. in 3. seje ter 1. izredne seje komisije.

ZA je glasovalo 8 članov, PROTI ni bil nihče.

Mag. Damijana Zelnik, l.r.
sekretarka

Branimir Štrukelj, l.r.
predsednik